

AGERA

EN TIDNING FRÅN AFRIKAGRUPPERNA | APRIL 2023 | NR 2

KRYMPANDE DEMOKRATISKT UTRYMME

MINSKADE RESURSER, ÖKADE ORÄTTVISOR

Detta nummer av Agera kommer ut i en tid av stor oro. Jag har precis kommit tillbaka efter en månad på regionala kontoret i Johannesburg och förstår mer av hur omfattande konsekvenserna av energikrisen i Sydafrika faktiskt är – hur den påverkar civilsamhället och ytterligare segmenterar orättvisor. I flera timmar varje dag stängs elen av enligt ett schema som skickas ut veckovis via en app. En dag kan det vara sex timmar utan el, en annan dag åtta och vissa dagar kom elen bara inte tillbaka efter avstängning. Centrala funktioner som gemensamt wifi eller hissar och rulltrappor försvinner. Tillgängligheten till det offentliga rummet stryps både fysiskt och digitalt. Rika människor som har tillgång till byggnader med egna generatorer som hotell, banker och köpcenter, känner knappt av el-ransoneringen. Medan de som redan har begränsade resurser får ännu svårare att samverka. Ett gemensamt wifi kanske var enda möjligheten att delta i de digitala möten som ofta förekommer. Detta i kombination med nedskärningar i biståndet från flera givarländer, däribland Sverige, riskerar att lamslå arbetet för demokrati och jämlikhet.

Civilsamhällets roll är avgörande

Medskicket från våra kollegor i regionen och från de fantastiska partnerorganisationer som jag träffade i Johannesburg är att möten, samtal och engagemang är det viktigaste vi har för att stävja desperation och hopplöshet i dessa tider. Vi som medlemsrörelse måste fortsätta visa varför civilsamhällets roll i utvecklingsarbete och i goda internationella relationer är helt avgörande för att övrig samverkan ska fungera.

Nästa nummer at Agera blir digitalt

Vi har tyvärr ett politiskt läge i Sverige där finansieringen till civilsamhället kraftigt reducerats. Organisationer som vår blir helt utan statligt stöd för information och kommunikation och vi måste hitta alternativa vägar och fortsätta sprida kunskap. För att vi inte ska behöva skära i utvecklingssamarbetet kommer vi nödgas göra fler aktiviteter i Sverige till mindre kostnad. Ett av sätten blir att från och med nästa nummer publicera Agera som en digital tidning för att spara på tryck- och distributionskostnader. Vi hoppas att tidningen ska nå ut lika bra och tar gärna emot din återkoppling mot slutet av året. Önskar dig vidare intressant läsning om det krympande demokratiska utrymmet och mycket mer.

Louise Lindfors
Generalsekreterare
Afrikagrupperna

KRYMPANDE DEMOKRATISKT UTRYMME I ZIMBABWE

FOTO: GAPWUZ

I Zimbabwe har det införts juridiska reformer som resulterat i att det redan krympande utrymmet för demokrati blivit ännu mindre. Något som lett till förödande konsekvenser för civilsamhället. Framför allt för de organisationer och människor som arbetar med att försvara mänskliga rättigheter. De riskerar att utsättas för våld, trakasserier och fängslande.

Utländsk finansiering förbjuds

Reformerna omfattar lagar om förtal, kriminalisering av tidigare tillåten verksamhet, förbud mot organisationer som finansieras av utländska aktörer, stämpling av civilsamhällesorganisationer som utländska agenter eller agenter för oppositionen, även lagar har införts för att begränsa medborgerliga rättigheter. Självklart undergräver det civilsamhällets självständighet och begränsar dess effektivitet.

Lagförslag som ger utrymme för godtycklighet

Ett nytt lagförslag som nästan är klart, är en lag som reglerar organisationer i civilsamhället. Den skulle ge regeringen vida befogenheter att ingripa i civilsamhällesorganisationers styrning och verksamhet. Exempelvis skulle organisationer behöva regeringens tillstånd för

alla "materiella förändringar", inklusive förändringar av intern ledning och finansiering. Det nya lagförslaget skulle också innehålla hårda straff, inklusive fängelse, för administrativa brott relaterade till registrering av organisationer.

Slutligen innehåller lagförslaget bestämmelser om att kunna förbjuda civilsamhällets organisationer att "delta i politisk verksamhet", ett brett och vagt begrepp som skulle kunna omfatta legitima människorättsaktiviteter. Vaga bestämmelser i lagen innebär att tjänstemän själva kommer att kunna välja hur, när och på vem lagen ska tillämpas – till civilsamhällets nackdel.

Austin Muswere

Biträdande generalsekreterare –General Agriculture and Plantation Workers Union of Zimbabwe (GAPWUZ)

AGERA

Inspiration från Afrikagrupperna till medlemmar och givare

ANSVARIG UTGIVARE Louise Lindfors
ADRESS Tegelviksgatan 40, 116 41 Stockholm
E-POST post@afrikagrupperna.se
HEMSIDA afrikagrupperna.se
TELEFON 08-442 70 60
INSAMLING insamling@afrikagrupperna.se

REDAKTÖR Sofia Gallegos Wallgren och Ann-Sofie Söderberg
LAYOUT Petra Handin, Poppi Design
TRYCK Trydells, april 2023
OMSLAGSBILD Illustration av JDawnInkl/iStock

Vill du engagera dig? Gå in på
www.afrikagrupperna.se/medlem

Information om seminarier, möten och annat som är på gång hittar du på
www.afrikagrupperna.se.

Denna tidning är publicerad med ekonomiskt stöd från Sida. Sida har inte medverkat vid utformningen av materialet och tar ej ställning till eventuella synpunkter som framförs.

SVENSKA REGERINGEN TYSTAR DEBATTEN

Regeringens nedskärningar i biståndet drabbar Sidas anslag för information och kommunikation (InfoKom) extra hårt. Det har använts för att granska makthavare och sprida kunskap om demokrati, mänskliga rättigheter och miljö, men stryps alltså nu.

Medel för samhällsinformation har funnits sedan 50-talet. Initialt handlade det om att öka svenska folkets kunskaper om internationella frågor för att på så sätt öka biståndsvilja och möjliggöra målet om att avvara en procent av BNP till bistånd. Folk rörelsesverige, fackföreningarna, journalister och kulturarbetare fick ta del av medlen. Med stödet producerades teaterpjäser om preventivmedel, serietidningar mot rasism, konstutställningar om folkhälsa och prisbelönta solidaritetsfrämjande dokumentärer som skildrade olika kulturer och livssituationer. Enprocentsmålet blev verklighet 1975 och förblev det till 2022.

Vi kommer få veta mindre

Tack vare InfoKom-anslaget har allmänheten fått veta vad Sveriges bistånd går till och hur situationen ser ut i de länder där

svenska aktörer verkar. Utan dessa pengar blir det närmast omöjligt att berätta om vad som sker i länder där demokratin är satt på undantag och mänskliga rättigheter kränks men också att granska biståndet och konsekvenserna av svenska aktörers, inklusive företags, agerande i världen.

Det finns inte heller pengar för något opinionsbildande arbete. Vår möjlighet att arrangera egna aktiviteter på plattformar som Bokmässan, Almedalen och liknande begränsas. Sveriges ledande magasin om globala frågor, som tidigare finansierats via InfoKom-medel, uppmanar nu andra att bevaka biståndet. Detsamma gäller fack- och intressetidningar som nu skär eller lägger ned sin globala bevakning.

Lagen om utlandsspioneri

Decimeringen av InfoKom-anslaget är bara ett sätt på vilket möjligheten att informera om Sveriges roll i världen begränsas. Den 16 november 2022 klubbade riskdagen igenom en grundlagsändring om utlandsspioneri som gör det straffbart både att lämna och att röja uppgifter som skadar Sveriges relationer med andra länder eller med internationella organisationer som

FN och Nato. Detta trots att alla remissvar med kopplingar till journalistik var kritiska. Grundlagsskyddet för medier som garanterats i yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen påverkas. Detta kan komma att hämma både visselblåsare och granskande journalistik då kritiska publiceringar riskerar störa svenska relationer.

Kommer biståndsviljan minska?

Anslaget för InfoKom har utgjort en bråkdel av biståndet men varit avgörande för att främja kunskaper om omvärlden. Vi ser sloandet av anslaget som ett första strategiskt steg att minska biståndsviljan hos det svenska folket men också möjligheten att granska Sveriges roll i världen. Samtidigt begränsas yttrandefriheten i och med grundlagsändringen om utlandsspioneri. Är det här början på en pågående trend kring minskat demokratiskt utrymme i Sverige?

Anna Glover, policyrådgivare SRHR
Emelie Muntrakis, policyrådgivare Naturresurser, företag & mänskliga rättigheter
Gloria Jimwaga, policyrådgivare mat och markrättigheter

DET DEMOKRATISKA UTRYMMET MINSKAR I SÖDRA AFRIKA

Över hela världen utsätts civilsamhällets aktörer för påtryckningar och i många länder begränsas deras arbete samtidigt som de utsätts för förtal, hot och våld. Denna utveckling av krympande demokratiskt utrymme har blivit en global trend och förekommer i många former.

I både Moçambique och Zimbabwe föreslås lagändringar som begränsar organisering inom civilsamhället – vilket undergräver rätten till föreningsfrihet. Motiven sägs vara att bekämpa terrorism och förhindra pengatvätt, men konsekvenserna för demokratiska och mänskliga rättigheter är allvarliga. Redan nu har 291 civilsamhällesorganisationer blivit av med sin officiella registrering i Zimbabwe.

Demokratisk skenmanöver

I Namibia hölls förra året allmänna utfrågningar både i parlamentet och i lokalsamhällen om abortlagstiftningen. Ett positivt initiativ men vår partnerorgani-

sation Women's Leadership Centre, WLC, vittnar om tveksamheter: Medlemmarna i kommittén var tydligt partiska - mot abort. Information om tid och plats för utfrågningarna släpptes i sista minuten eller ändrades samma dag, vilket inte gav civilsamhället någon tid att planera för att vara med. En process som på papperet såg ut som lokalt politiskt deltagande verkar snarare ha varit ett spel för gallerierna.

Statligt sanktionerat övervåld och homofobi

I Sydafrika har politiker på grund av den höga brottsligheten uppmuntrat polisen att använda mer våld. Exempelvis gjordes

589 anmålningar mot polisens övervåld bara under de första 40 dagarna som landet stängdes ner under covid-19. Även i Namibia ökade polisens användning av övervåld mot civila dramatiskt under 2021 och 2022.

Homofobi är utbrett i våra samarbetsländer. Hbtqi-personer upplever diskriminering, våld, demonisering och exkludering av hela samhället, från familjen till kyrkan. I både Sydafrika och Namibia är våld mot hbtqi-personer vanligt. När de söker upprättelse hos polisen, möts de ofta av förolämpningar och trakasserier vilket avskräcker från att anmäla. Det finns åtskilliga exempel på hatbrott bland

FOTO: JAMES JAMU, ALLIANCE EARTH

polis. I ett uppmärksammat fall i Namibia arresterades en transkvinna utan laglig grund och misshandlades av polis.

Företag använder polis och militär mot folket

På många platser samarbetar företag med militär och polis för att skydda sin verksamhet. Det skapar rädsla, spår på konflikter och tystar lokalinvånare. När lokalsamhällen i Cabo Delgado i norra Moçambique konsulterades var både polis och soldater där och enskilda invånare vågade inte uttrycka missnöje. Många journalister som rapporterat om våldet och dess kopplingar till gasindustrin har blivit utsatta för slumpmässiga arresteringar och övergrepp. Två journalister är spårlöst försvunna.

Miljö- och människorättsförsvarare

Att försvara sig mot företags exploatering kan medföra stora risker. De senaste tio åren har i snitt en miljöförsvarare mördats varannan vecka. Amadiba Crisis Committee i Sydafrika gör framgångsrikt motstånd mot en titangruva men flera av dess företrädare har fått utstå dödshot och 2016 mördades en av dess ledare. År 2020 sköts en miljöförsvarare ihjäl i sitt hem efter att hon motsatt sig expanderingen av en kolgruva i KwaZulu-Natal. Och 2019 blev en arbetare på en sydafrikansk vingård avskedad efter att ha vittnat om arbets- och levnadsvillkoren i svensk media.

Avtal och regler gynnar maktmissbruk

Företagsintressen skyddas systematiskt, ofta på bekostnad av människor och miljö. I många av dagens frihandelsavtal ingår skrivelser som gör det möjligt för företag att stämma stater om förutsättningarna för deras investeringar förändras. Staters åtgärder för miljöskydd, jämlikhet eller för att uppfylla åtaganden i Parisavtalet, har i flera fall varit grund för stämningar från företag. Stater kan bli skyldiga att betala miljardbelopp vilket kan ha en avskräckande effekt och leda till att demokratiskt förankrade reformer inte genomförs.

Storföretag dominerar i internationella forum

Urfolksrepresentanter och civilsamhällesorganisationer upplever krympande utrymme i internationella möten. Under FN-toppmötet om hållbara livsmedelssystem 2021 protesterade mer än 300 bonde-, människorätts- och liknande organisationer mot att företag tog över konferensen. Livsmedelsindustri, finansinstitut och jordbruksföretag satte agendan och presenterade lösningar på matkrisen, trots att de orsakat problemen.

FN-toppmöten kan sammanföra olika intressenter för att adressera en specifik politisk utmaning. Då behandlas alla aktörer lika utan att ta hänsyn till deras olika roller, ansvar, makt, resurser eller intressekonflikter. Men FN-processer garanterar ännu inte representation av

dem som drabbas hårdast av besluten. De flesta aktörer kommer från företags- och finanssektorn vilket gjort att företag fått mer inflytande samtidigt som småproducenter och drabbade samhällen får oproportionerligt lite utrymme.

Partnerorganisationer som motkraft

La Via Campesina och WoMin visar sitt missnöje genom att bojkotta internationella toppmöten. Istället skapar de alternativa mötesplatser för att diskutera lösningar på mat- och klimatkrisen. I Moçambique protesterar Justiça Ambiental mot lagförslaget som ska begränsa civilsamhället. I Namibia samverkar Positive Vibes och WLC om abortlagsreformen. Andra jobbar för globalt bindande regler för att motverka företags maktmissbruk och göra det möjligt för lokalbefolkningen att söka rättvisa när de förlorar sin försörjning eller får hälsoproblem till följd av miljöförstöring. På de här sätten arbetar våra partnerorganisationer för att återta det demokratiska utrymmet. De behövs alltför väl.

Anna Glover, policyrådgivare SRHR
Emelie Muntrakis, policyrådgivare Naturresurser, företag & mänskliga rättigheter
Gloria Jimwaga, policyrådgivare mat och markrättigheter

TVÅ SMARTA SÄTT ATT BIDRA FÖR DIG SOM KAN

Vi lever i en utmanande tid både på hemmaplan och runt om i världen där kriser och katastrofer avlöser varandra. Trots att det svenska internationella biståndet dras ned och det politiska och ekonomiska läget väcker oro för framtiden är vi på Afrikagrupperna fast beslutna om att kampen för en rättvis värld och våra partnerorganisationers viktiga arbete inte ska bli lidande. Men vi behöver kraftsamla och dina gåvor är viktigare än någonsin. Här är två tips på hur du kan bidra till långsiktig förändring.

Spara med både hjärta och hjärna

Stort tack till dig som sparar i Swedbank Humanfond med Afrikagrupperna som förmånstagare! – I år fick vi motta dryga 300 000 kronor av fonden.

Swedbank Humanfond är en svensk hållbarhetsfond, vilket innebär att företagen den investerar i tar ansvar för miljö, arbetsvillkor, mänskliga rättigheter och affärsetik. Genom ideellt fondsparande bygger du upp ett sparkapital med möjlighet till god avkastning, samtidigt som du stöttar något viktigt: Afrikagruppernas arbete och en mer rättvis värld. Humanfonden är avgiftsfri och två procent av fondens värde delas årligen ut till ideella organisationer. Månadsspara regelbundet eller gör insättningar då och då – och välj att just din del går till Afrikagrupperna.

Testamente – låt din solidaritet leva vidare

Med en gåva i ditt testamente kan du fortsätta att stötta Afrikagruppernas

viktiga arbete även i framtiden. För att det ska vara enkelt för dig har vi ett samarbete med den juridiska digitaltjänsten Jurio (www.jurio.com), som låter dig upprätta ett fullständigt testamente helt kostnadsfritt om du inkluderar en välgörenhetsorganisation. Den här typen av gåva i ditt testamente kallas legat och du väljer själv hur stort belopp du vill donera till Afrikagrupperna. Har du redan ett testamente? Du kan välja mellan att helt ersätta ditt tidigare testamente eller bara göra ett tillägg. Självklart kan du återkalla det om du ångrar dig.

Vill du veta mer? Kontakta oss på insamling@afrikagrupperna.se, telefon 08-442 70 60

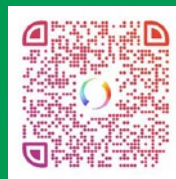

FOTO: MITRA MAKI

Leopoldina Nacamia och Maria Antonia från ADRA Benguela Angola.

Alla gåvor räknas!

Ditt stöd är viktigare än någonsin nu när våra anslag skurits ned. Stort tack.

VI POLISANMÄLER AP-FONDERNA

I mitten på mars lämnade Afrikagrupperna tillsammans med nätverket "Vi anmäler AP-fonderna" och vår partnerorganisation Justiça Ambiental in en polisanmälan om de allmänna pensionsfondernas skadliga investeringar i norra Moçambique.

Afrikagrupperna har länge, ofta tillsammans med andra, tryckt på för en förändring av hur våra gemensamma pensionspengar investeras. Trots vissa förbättringar fortsätter dock AP-fonderna

– som förvaltar flera tusen miljarder kronor
– att direkt och indirekt investera i företag som kränker de mänskliga rättigheterna och förstör miljön.

Omfattande påverkan på lokalsamhället

De enorma fossilgasprojekten som planeras i Cabo Delgado vid Moçambiques nordöstra kust och som står i fokus i den inlämnade polisanmälan, är ett exempel. Konsekvenserna av gasutvinningen och dess infrastruktur är omfattande. I anmälan trycker vi på tre aspekter: den

negativa påverkan på miljön och klimatet, eskalering av den pågående konflikten i området och tvångsförflyttningar.

En pågående kampanj

Polisanmälan är en i raden av aktiviteter för att uppmärksamma AP-fondernas skadliga investeringar. Den har föregåtts av en anmälan av AP-fonderna till FN:s råd för mänskliga rättigheter och mer kommer framöver. Håll utkik!

Från nästa nummer blir Agera digital. Skicka oss din e-postadress så avisera vi dig när nytt nummer är ute.

AGERA BLIR DIGITAL – LÅT OSS AVISERA DIG!

Biståndet, framför allt när det gäller informationsspridning, har skurits ned och Afrikagrupperna tvingas anpassa vår budget efter det. Därför kommer kommande två nummer av Agera att endast ges ut digitalt via plattformen issuu (www.issuu.com/afrikagrupperna). Där kan du redan nu hitta gamla utgåvor av medlemstidningen. Plattformen är gratis att använda.

Vi behöver din e-postadress

När nästa nummer av Agera publiceras digitalt vill vi gärna nå dig med den informationen. Så om du vill ha en avisering när ett nytt nummer av Agera finns tillgängligt, behöver vi en giltig e-postadress till dig. Om du tidigare inte fått mejl från oss eller vill uppdatera din e-post adress vänligen

mejla agera@afrikagrupperna.se med din giltiga e-postadress – samt ditt namn och postadress.

Även postadressen

Att vi även får din postadress är viktigt för oss då flera av våra läsare har samma namn. Adressuppgifterna förs in i vårt register där vi på ett tryggt sätt lagrar dem. Kontakta Afrikagrupperna om du har funderingar angående det.

Här kan du hitta
din digitala Agera:

Har du funderingar kring Agera eller synpunkter på tidningen?
Vänligen mejla agera@afrikagrupperna.se

STYRELSEN HAR ORDET

VI BEHÖVER TRAPPA UPP

Idag har de senaste 35 årens förbättringar av den globala demokratin suddats ut. Det bekräftar en ny rapport från V-Dem-institutet, Göteborgs Universitet. Det är en skrämmande läsning. Inte nog med att förändringarna är påtagliga, de går också snabbt: 72 procent (5.7 miljarder) av jordens befolkning lever numera i autokratier.

Mycket att arbeta med

I Afrikagruppernas samarbetsländer är denna trend tydlig. I Sydafrika fortsätter den politiska ledningen uppfylla sina egna och de mäktiga företagens intressen, på majoritetens bekostnad. I Moçambique fortsätter människors nöd i spåren av konflikterna om naturresurserna. I Zimbabwe har autokratin återetablerats – militären kontrollerar landets ädelstenar, de bästa jordbruksmarkerna och skatteintäkterna. I Namibia görs fortfarande nästan ingenting åt landets apartheid-liknande förutsättningar. I Angola handlar det mindre om etnicitet, mer om klass och kön, och ett litet antal manliga eliter kontrollerar landets gigantiska oljetillgångar och betalar rundligt för att behålla sin maktställning. I Västsahara har kolonialmakten intensifierat förtrycket av befolkningen, bland annat genom dess nya medlemskap i den Afrikanska Unionen och avtal med EU – men mest genom västsahariers naturresurser.

Ett aktivt civilsamhälle är grunden

I Sverige används samma principer egentligen, även om allvarlighetsgraden skiljer sig åt: monetära resurser används för att påverka maktbalansen. Den nya politiska ledningen har plötsligt bestämt att Afrikagrupperna och andra liknande organisationer ska stå utan finansiering för informationsarbete. På det här sättet avdemokratiseras Sverige. Ett aktivt civilsamhälle är ju en av grundpelarna i demokratier.

Vi kan alltså inte ta tidigare framgångar för givna, varken i Sverige eller i södra Afrika. Istället ska vi förnya och trappa upp kampen för demokrati.

Deniz Kellecioglu
ledamot i Afrika-
gruppernas
styrelse

KÄMPA MED OSS FÖR KVINNORS RÄTT

Tycker du också att abort är en mänsklig rättighet? Var med och stöd oss i kampen för rätten till säkra aborter. I Namibia är det ännu inte tillåtet och osäkra aborter är den främsta orsaken till mödradödlighet.

Ditt stöd kan göra skillnad på riktigt – ge en valfri summa idag! Swisha till 900 33 77 eller skanna QR-koden. Stort tack!

MAKT OCH RESURSER DÄR DE HÖR HEMMA!

Afrikagrupperna är en solidaritetsorganisation som arbetar för en rättvis värld där alla människor har lika rättigheter och möjligheter att påverka sin vardag och framtid.

Vårt arbete utgår från de människor vars rättigheter kränks. De vet vad som måste göras och vilket stöd som behövs. Allt sker i samarbete med lokala partnerorganisationer som är på plats i samhällena, i de fem länder där vi verkar: Angola, Moçambique, Namibia Sydafrika och Zimbabwe. Tillsammans flyttar vi steg för steg makten dit där den hör hemma – hos de enskilda människorna och hos lokalsamhällena.

Vi har tre fokusområden: SRHR, Mat och markrättigheter samt Naturresurser, företag och mänskliga rättigheter. Vi stödjer även kampen för ett fritt Västsahara. Afrika-grupperna är en medlemsorganisation med lokalgrupper över hela Sverige.

Stöd vårt viktiga arbete genom att skänka en gåva, PG 90 03 37-7 eller Swisha till 90 03 37 7. Ditt bidrag förändrar liv!

WEB afrikagrupperna.se
TWITTER twitter.com/afrikagrupperna
FACEBOOK facebook.com/afrikagrupperna
INSTAGRAM instagram.com/afrikagrupperna